

BELLES ARTS, UB

Introducció

La titulació de Belles Arts de la UB ha estat avaluada dins del programa d'avaluació institucional de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya del 1999.

La fase interna va començar amb la constitució del comitè intern i va concloure, el mes de juliol de 2000, amb el lliurament de l'autoinforme. En el comitè intern hi havia una representació adequada de professors, alumnes i personal d'administració i serveis de la titulació.

La visita del comitè extern d'avaluació va tenir lloc durant el mes d'octubre de 2000 i l'informe extern va ser lliurat el mes de novembre. En aquest comitè hi havia professors d'altres universitats, professionals del món de l'art i un expert en processos d'avaluació.

En general, l'avaluació s'ha desenvolupat de manera satisfactòria i en un clima de col·laboració entre ambdós comitès.

Context institucional

La Facultat de Belles Arts de la UB, que només imparteix la titulació de Belles Arts, és l'única facultat d'estudis artístics a Catalunya.

Els estudis artístics a Barcelona tenen una llarga trajectòria. L'any 1775 es funda la Escuela Gratuita de Diseño, promoguda per la Junta de Comerç de Barcelona, que el 1899 es transforma en l'Escola de Nobles Arts. L'any 1940 l'Escola es ramifica en dos i es crea, d'una banda, l'Escola d'Arts i Oficis Artístics (Llotja) i, de l'altra, l'Escola Superior de Belles Arts. El 1967 l'Escola Superior de Belles Arts, que fins aleshores es trobava al carrer d'Avinyó, es trasllada a la seva adreça actual (carrer de Pau Gargallo), i l'any 1975 s'integra a la Universitat de Barcelona.

Al llarg dels 225 anys d'història, els estudis de Belles Arts de Barcelona han vist desfilar alumnes i professors de trajectòries rellevants.

Taula 1. Dades generals de la UB. Curs 1998-1999

	Belles Arts, UB
Alumnes de l'ensenyament	1.846
Alumnes de l'ensenyament a tot Catalunya	1.846
Alumnes totals matriculats a la UB	58.986
Alumnes de cicle llarg a la UB	41.929
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes totals de la UB	3,1%
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes totals de cicle llarg de la UB	4,4%
Percentatge d'alumnes respecte del total d'alumnes de la titulació a Catalunya	100%

L'accés a l'estudi

Es pot accedir als estudis per mitjà de diverses vies: batxillerats artístics, altres batxillerats, cicles formatius de grau superior, ensenyaments artístics, branca d'FP de segon grau, altres llicenciatures i majors de 25 anys. La via d'accés majoritària és la del batxillerat artístic.

Els estudiants que provenen dels batxillerats no artístics han de realitzar les PAU i, a més a més, una prova d'idoneïtat o d'ingrés per la qual la Facultat valora les aptituds artístiques dels aspirants. Aquesta prova és convalidable per als alumnes que provenen dels batxillerats artístics. Aquests estudiants es constata que tenen un bon domini de les eines informàtiques (CAD, 3D, tractament de la imatge), però certes dificultats en el llenguatge bàsic del dibuix.

Taula 2. Demanda d'accés a la titulació. Curs 1999-2000

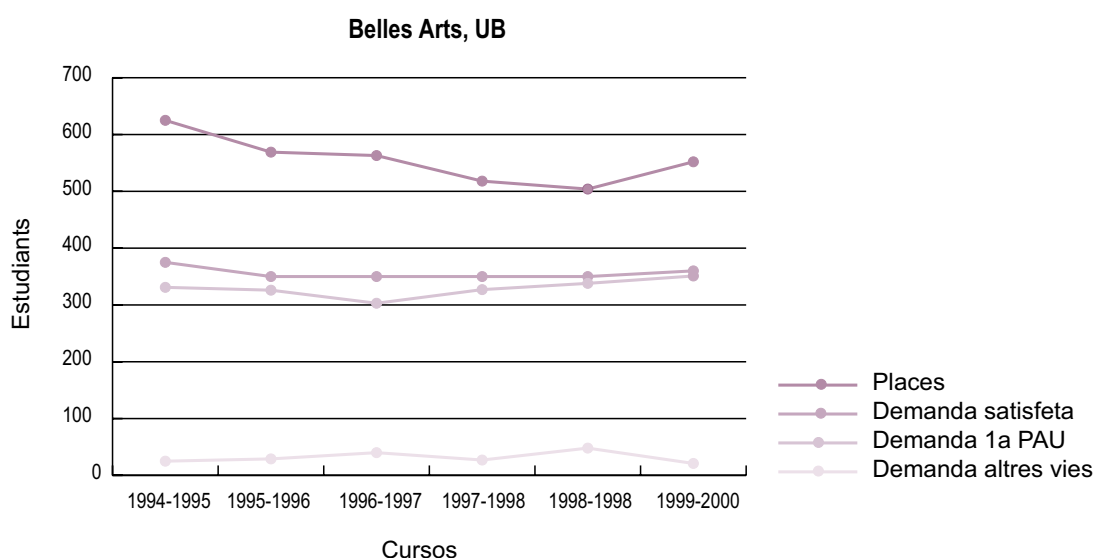
Titulació	Places ofertes*	Demanda global	Ràtio demanda / oferta	Demanda 1a opció		Demanda satisfeta global
				PAU	Altres	
Belles Arts, UB	350	605	1,7	540	33	364

* Places ofertes a Catalunya: 350
 Demanda en 1a opció a Catalunya: 605

Taula 3. Notes de tall. Evolució 1995-2000

Titulació	Via d'accés PAU				
	1995-1996	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000
Belles Arts, UB	5	5	5	5,11	5,47

Nota de tall equivalent. Curs 1999-2000: 5,47

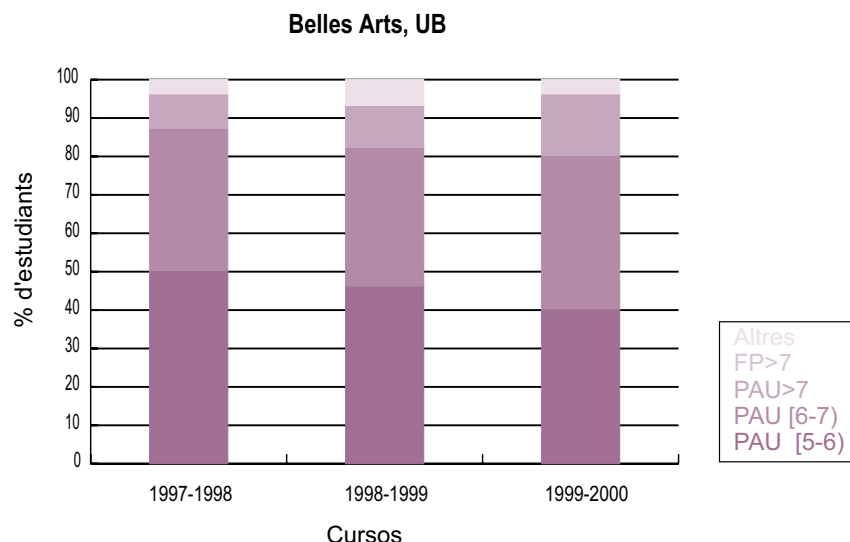
Gairebé tots els alumnes de nou ingrés han triat els estudis en primera opció (96%), raó per la qual la motivació i la implicació dels estudiants és molt alta. La nota de tall s'ha mantingut constant a la ratlla del 5 i ha augmentat fins al 5,47 el curs 1999-2000. Tot i així, el nombre d'alumnes amb notes d'accés superiors a 7 és alt i s'ha incrementat un 40%. El percentatge de dones en aquest ensenyament és del 65% i, d'altra banda, segons els resultats d'una enquesta duta a terme per la UB, l'11% dels alumnes de nou ingrés a la titulació treballa.

La Facultat de Belles Arts té una demanda potencial que cal remarcar, ja que actualment es graduen dels batxillerats artístics uns 3.700 alumnes cada any. En aquest context convindria reflexionar sobre l'augment previsible de la demanda per cursar la titulació i les possibilitats reals de satisfer-la.

Taula 4. Distribució dels alumnes de 1r curs per notes i vies d'accés

Titulació	Via d'accés PAU								
	Curs 1997-1998			Curs 1998-1999			Curs 1999-2000		
	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7
Belles Arts, UB	50%	37%	9%	46%	36%	11%	40%	40%	16%

La suma de la distribució d'alumnes d'accés via PAU per a cada curs ha de sumar el 100%. Si això no passa, la diferència fins al 100% correspon als alumnes que han accedit a la titulació per altres vies.

Fites, objectius i planificació

L'informe d'autoavaluació diu que "l'objectiu de tots, professors i alumnes, és conformar una facultat de Belles Arts que ho sigui de l'art i de la creació artística".

La titulació ha obert un debat per tal de definir els seus objectius, que se centra en els aspectes següents:

- formar persones amb criteris autònoms, crítics i creatius;
- formar artistes plàstics;
- formar experts en matèries artístiques (restauració, dibuix, disseny, imatge, escultura, pintura, gravat, etc.);
- formar professorat en àmbits artístics.

El comitè intern d'avaluació de la titulació recalca la dimensió bàsicament creativa de la carrera i fa una aposta decidida per aquesta mena d'ensenyament, malgrat la dificultat de planificar-lo. El comitè també reconeix, però, que hi ha altres especialitats més sistematitzades amb una demanda professional alta (disseny, restauració, imatge), el caràcter més tècnic de les quals s'adapta millor a l'estructura d'un centre universitari. L'aposta actual per un model de facultat creativa ha provocat que anessin perdent força aquelles disciplines amb un component més professional que artístic i que han assolit el seu prestigi en centres privats.

D'altra banda, des de la Facultat s'insisteix en la necessitat de planificar la titulació de forma global per afrontar els reptes futurs, com ara l'augment previsible de la demanda. En aquest sentit, el comitè extern recomana l'elaboració d'un pla estratègic amb objectius clars, amb vies definides per assolir-los i també amb un calendari que determini les accions que s'han de seguir. Així mateix, caldria establir els mecanismes per fixar els objectius de la titulació i per fer-ne el seguiment i la revisió.

El programa de formació

El pla d'estudis té una càrrega global de 330 crèdits, repartits al llarg de dos cicles. Els anys previstos per acabar els estudis són quatre, encara que una bona part dels alumnes opta per acabar-los en cinc.

El pla d'estudis és generalista i poc especialitzat. No preveu especialitats, sinó itineraris curriculars. Se n'ofereixen nou: comportaments escultòrics, dibuix, disseny, educació artística, escultura pública, gravat, imatge, pintura i restauració. Així, a part de cursar les matèries obligatòries, l'alumne es pot matricular de les assignatures optatives que configuren aquests itineraris, que poden ser de caire procedimental i tècnic (disseny, restauració) o de caràcter més creatiu i global.

Les diverses assignatures tendeixen a impartir uns coneixements aïllats de les altres, cosa que fa que sovint es perdi la seqüencialitat necessària entre matèries. A més a més, el sistema que estableix requisits previs per poder cursar determi-

nades matèries no està prou regulat. D'altra banda, molts alumnes es matriculen de les assignatures tenint més en compte la seva disponibilitat horària que no pas la idoneïtat de l'estructura curricular.

El comitè intern considera que el pla d'estudis actual no és satisfactori perquè no permet assolir l'objectiu del coneixement global i integrador de les arts, atesa la disgregació d'assignatures i l'aïllament del professorat en la seva especialitat. El conjunt dels membres de la titulació considera necessari un replantejament de la seva estructura i aplicació.

Taula 5. El programa de formació

Belles Arts, UB	
Publicació al BOE	16.4.1997
Anys de durada	4
Pla d'estudis	
Crèdits troncal i obligatoris	180
Teoria	75
Pràctica	105
Crèdits optatius	117
Crèdits de lliure elecció	33
Total	330
Grau mínim de practicitat obligatòria	58,3%
Nombre d'assignatures optatives ofertes	144
Oferta de crèdits optatius propis	945
Percentatge de crèdits optatius al pla d'estudis	35,5
Relació d'optativitat	8,1
Projecte final de carrera / Pràcticum	Si
Pràctiques en empreses	No

La dimensió pràctica del pla d'estudis es concreta en els tallers d'art, que són els eixos vertebradors de l'ensenyament. Als tallers, els alumnes han de trobar-hi les eines i el temps per invertir en períodes de maduració, incubació, intuïció, definició i execució de les idees. El comitè intern creu que s'ha de superar el model actual en què les pràctiques es redueixen a una suma de diferents etapes i situacions que queden desvinculades del procés global d'experimentació, i proposa, en aquest sentit, crear dues tipologies de tallers: tallers tècnics, al primer cicle, que permetin a l'alumne adquirir un coneixement instrumental, i tallers de creació, al segon, que ofereixin eines conceptuals i de reflexió. Aquesta proposta ha estat valorada positivament pel comitè extern.

Desenvolupament de l'ensenyament

Pel que fa a la metodologia docent, el comitè extern manifesta que no disposa de prou evidències per poder fer-ne una valoració adequada. Els programes de les assignatures aporten plantejaments molt creatius i denoten un potencial important quant a la innovació docent.

Respecte al compliment dels programes, la majoria d'alumnes considera, segons que es desprèn dels resultats de l'enquesta feta en motiu de l'avaluació interna el curs 1999-2000, que no són prou explícits i que no es poden desenvolupar en el temps previst.

L'organització de l'ensenyament (horaris, períodes d'exàmens, etc.) recau en el Consell d'Estudis, que assumeix aquesta responsabilitat de manera adequada i ofereix amb prou temps tota la informació acadèmica, que es publica a la Guia de l'Estudiant, disponible a la xarxa informàtica.

D'altra banda, tot i les característiques multidisciplinàries de la Facultat, un dels punts febles detectats durant el procés d'avaluació és la coordinació insuficient entre els diversos departaments. Així, el comitè extern ha detectat una manca

important de relació i de comunicació entre els departaments a l'hora d'elaborar els programes formatius i de definir-ne els continguts.

Pel que fa a l'atenció tutorial, es limita al compliment de les hores de visita que estableix la normativa de la Facultat. No hi ha experiències d'atenció individual a l'alumne, per bé que, durant la realització de les pràctiques, la proximitat entre professor i alumne permet suplir-la parcialment. D'altra banda, la informació que reben els alumnes és de caràcter individual i no institucional, l'ofereix cada professor a títol personal. En aquest sentit, caldria implantar mecanismes d'informació i d'orientació conjunts.

Taula 6. Distribució dels alumnes a la titulació. Curs 1998-1999

Belles Arts, UB	
Mitjana d'alumnes per grup de 1r curs	
Teoria	nd
Pràctica	nd
Mitjana d'alumnes de nou ingrés de 1r curs	
Teoria	nd
Pràctica	nd
Mitjana d'alumnes per grup de 1r cicle	
Teoria	109
Pràctica	90
Mitjana d'alumnes per grup de 2n cicle	
Teoria	46
Pràctica	32
Alumnes totals	
	1.846
Alumnes equivalents a temps complet	
	1.639

Les taxes d'èxit i de rendiment superen el 80%. Hi ha dues metodologies d'examen diferents segons si les assignatures són teòriques o pràctiques. Les teòriques s'avaluen mitjançant exàmens i treballs de recerca, mentre que les pràctiques utilitzen mètodes d'avaluació vinculats a la metodologia experimental desenvolupada a classe.

Taula 7. Resultats acadèmics. Curs 1998-1999

Belles Arts, UB	
Taxa d'èxit 1r curs	
1a convocatòria	87%
2a convocatòria	73%
Taxa d'èxit 1r cicle	
1a convocatòria	85%
2a convocatòria	74%
Taxa d'èxit 2n cicle	
1a convocatòria	88%
2a convocatòria	83%
Rendiment acadèmic	
1r curs	82%
1r cicle	80%
2n cicle	78%
Mitjana del nombre de titulats (1996-1999)	
	nd
Taxa de graduació	
	nd

Professorat

Els professors de la Facultat són principalment titulats en Belles Arts. El comitè intern en valora positivament el perfil professional i el fet que procedeixin d'àrees de coneixement diferents.

Els alumnes destaquen la necessitat d'una actualització permanent del professorat. En aquest sentit, els convenis establerts amb facultats d'arreu del món es consideren una eina adequada per assolir aquesta actualització. Segons el comitè extern, els alumnes també han valorat positivament la tasca dels mestres de taller en el compliment de les seves responsabilitats.

Ambdós comitès destaquen que hi ha un col·lectiu de professors (entre el 3 i el 5%) que incompleix reiteradament la seva tasca docent, la qual cosa genera un clima negatiu en l'ensenyament.

Taula 8. Dedicació docent del professorat. Curs 1998-1999

	Belles Arts, UB
Professorat ordinari	56,5%
Catedràtics d'universitat	9,4%
Titulars d'universitat	46,3%
Catedràtics d'escola universitària	0%
Titulars d'escola universitària	0,8%
Associats	21,4%
Altres	22,1%

Instal·lacions

Les instal·lacions mereixen una valoració desigual. D'una banda, cal tenir present que s'han realitzat alguns esforços per millorar i adaptar els espais a les necessitats actuals de l'estudi; així, els laboratoris (espais destinats a la manipulació de materials i d'eines complexes) s'han adaptat a les normes d'ús i de seguretat. De l'altra, però, continua havent-hi espais que no reuneixen les condicions adequades per a la docència, com és el cas de les aules d'art, que presenten problemes d'il·luminació i de distribució.

Així mateix, s'han observat problemes greus pel que fa a la seguretat, com ara que als armariets dels estudiants s'emmagatzemen productes inflamables, amb el risc d'incendi que això comporta. A més, no totes les aules disposen d'una ventilació adequada. També s'ha d'esmentar que, sovint, a les classes es manipulen productes químics que són tòxics i, en canvi, no estan controlats ni retolats degudament i que, en la majoria dels casos, s'aboquen directament al clavegueram. Tampoc no hi ha cap mena de sistema de reciclatge. Cal, doncs, adequar les instal·lacions per tal que compleixin les condicions de seguretat i d'higiene necessàries. El comitè extern recomana dur a terme una acció decidida per establir un pla de seguretat que solucioni les anomalies detectades.

D'altra banda, caldria ampliar els espais a la disposició dels professors per poder guardar-hi material, treballs, etc., i adaptar l'edifici a les persones amb minusvalies.

Finalment, els comitès d'avaluació han destacat com a punt feble de la titulació la manca d'una bona sala d'exposicions. En relació amb aquest aspecte, ambdós comitès coincideixen en l'oportunitat de situar-ne una fora de la Facultat, per exemple pròxima al CCCB i al MACBA.

Relacions externes

Dels alumnes de Belles Arts han sorgit, al llarg dels anys, les generacions d'artistes que han donat rellevància a la ciutat de Barcelona i que han tingut la possibilitat de col·laborar en exposicions i instal·lacions d'alt nivell gràcies a múltiples convenis institucionals. Alumnes dels darrers cursos han aconseguit premis estatals i internacionals força reconeguts en el terreny artístic. Tot i així, hi ha una consciència generalitzada de la necessitat de reforçar encara més la presència de la Facultat de Belles Arts, per mitjà d'una participació més activa en el panorama artístic actual i d'accions com ara impulsar una sala d'exposicions al centre de la ciutat o editar publicacions.

D'altra banda, cal destacar l'existència de convenis perquè els alumnes puguin dur a terme pràctiques professionals en empreses, escoles, etc.

Finalment, pel que fa a les relacions internacionals, cal esmentar el nombre d'alumnes estrangers presents a la titulació (66 el curs 1999-2000) i el d'alumnes de la Facultat que realitzen estades en altres facultats o escoles europees (65 el mateix curs acadèmic).

Recerca

Aquesta dimensió no ha estat objecte de l'avaluació.